

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Циклова комісія з педагогічної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

_____ 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛОГІЯ: СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

для студентів

спеціальності	231 Соціальна робота
освітньо-професійної програми	Соціальна педагогіка
освітньо-професійного ступеня	фаховий молодший бакалавр

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА	
Код ЄДРПОУ 45307988	
Програма № <u>1604/24</u>	
Начальник відділу моніторингу якості освіти	
	
Підпис	Позначка (підпис)
9. _____ 20 <u>24</u> р.	

Київ-2024

Розробник: Кодач Лілія Іванівна, викладач циклової комісії з педагогічної освіти Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач: Кодач Лілія Іванівна

Протокол від «30» серпня 2023 року № 1

Голова циклової комісії Альона ДОЦЕНКО

Робочу програму перевірено

« ____ » _____ 2023 р.

Заступник директора з навчально-методичної роботи Оксана ГОЛОВЧАНСЬКА

Заступник директора з навчальної роботи Оксана КАЛАШНИК

Пролонговано:

на 2024/2025 н.р. (Доценка А.В.), «29» серпня 2024 р., протокол № 1

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол №__

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання, оцінювання	Українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	3/90	
Курс	2	
Семестр	3	4
Кількість змістових модулів з розподілом:	1	2
Обсяг кредитів	1,5	1,5
Обсяг годин, в тому числі:	45	45
Аудиторні	22	20
Модульний контроль	2	4
Підготовка і складання підсумкового контролю	15	15
Самостійна робота	6	6
Форма семестрового контролю	Екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування та розвиток у студентів соціально-психологічного мислення, засвоєння механізмів та прийомів соціальної перцепції та способів психологічного впливу в процесі спілкування, уміння здійснювати психологічний аналіз складних ситуацій взаємодії «особистість-суспільство», «особистість-соціальна група», «особистість-особистість»; розуміння структури групи, динаміки групових процесів та прийомів створення сприятливого психологічного клімату у професійному середовищі; розуміння основних закономірностей входження особистості в групу, механізмів її соціалізації та десоціалізації, засвоєння статусно-рольових характеристик.

Завдання:

- ознайомити студентів з сутністю, місцем і роллю соціальної психології в системі наукового знання, її концептуальним апаратом.
- формувати у студентів основні поняття, принципи та положення соціальної психології;
- ознайомити з основними концепціями та школами соціальної психології.
- навчити застосовувати методи соціальної психології з метою дослідження соціально-психологічні явища;
- сформувати навички соціально-психологічного аналізу сучасної дійсності;
- роль соціально-психологічних досліджень у розв'язанні практичних завдань суспільства;
- сприяти становленню у майбутніх фахівців здатності вбачати та усвідомлювати соціально-психологічні проблеми особистості, її соціалізації, активізувати особистісний та творчий потенціал.
- виробити у студентів уміння використовувати прийоми і способи вербальної і невербальної комунікації для успішної взаємодії з людьми з посттравматичним стресовим розладом.
- формувати розуміння природи і специфіки проблем міжособистісної взаємодії людей.
- розвивати уміння аналізувати внутрішньогрупові і міжгрупові відносини, соціально-психологічні явища у великих групах.
- розуміти соціально-психологічні механізми, способи та засоби ефективного спілкування;
- усвідомлювати особливості групової діяльності людей, природу масових явищ психіки під час воєнного стану;
- застосовувати комплексні методи вивчення соціально-психологічного клімату колективу,
- знаходити адекватні способи вирішення питань, що виникають в комунікативній, організаторській сфері міжособистісних і міжгрупових взаємодій під час воєнного стану.

Дисципліна «Соціальна психологія», як обов'язкова основа освітньо-професійної програми, забезпечує оволодіння студентами загальними, спеціальними та предметними компетентностями:

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
Загальні компетентності		
ЗК-5	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	Модуль 1: 1-6 Модуль 2: 1-3 Модуль 3: 1-2
ЗК-6	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.	Модуль 1: 1-6 Модуль 2: 1-3 Модуль 3: 1-2
ЗК-8	Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.	Модуль 1: 1, 2
Спеціальні компетентності		
СК-4	Здатність розуміти соціально-психологічні явища, процеси становлення, розвитку та соціалізації особистості.	Модуль 1: 1-6
СК-8	Здатність надавати допомогу і підтримку спеціальним групам клієнтів.	Модуль 1: 1-6 Модуль 3: 1-2
СК-9	Здатність застосовувати сучасні технології та методи професійної діяльності.	Модуль 2: 3
СК-10	Здатність до соціальної взаємодії у професійній сфері.	Модуль 1: 1-6 Модуль 3: 1-2
СК-13	Уміння здійснювати корекцію порушень у поведінці дітей, молоді, працювати з групами ризику в умовах неформального спілкування.	Модуль 2: 1-3 Модуль 3: 1-2
СК-17	Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну діяльність відповідно до запиту.	Модуль 2: 1-3 Модуль 3: 1-2
СК-18	Здатність до ефективного міжособистісного спілкування, емпатійного слухання, емоційної стабільності, толерантності.	Модуль 1: 1-6 Модуль 2: 1-3 Модуль 3: 1-2
Предметні компетентності		
	Наявність знань про основні категорії та методи соціальної психології як науки;	Модуль 1: 1,2
	Усвідомлення історичних передумов та перспектив розвитку соціальної психології;	Модуль 1: 1
	Розуміння найбільш відомих теорій та типологій особистості;	Модуль 1: 2-6

	Знання особливостей соціальних відносин та природи соціальних, емоційних і когнітивних упереджень;	Модуль 1: 3-4
	Оволодіння засобами та способами соціально-психологічного впливу в процесі спілкування;	Модуль 2: 1-3
	Оволодіння знаннями особливостей групової діяльності;	Модуль 2: 1-3
	Усвідомлення психологічних особливостей великих соціальних груп та масових явищ під час воєнного стану;	Модуль 3: 1-2
	Здатність проводити соціально-психологічні дослідження;	Модуль 1: 1-6 Модуль 3: 1-2
	Можливість застосовувати основні методи соціально-психологічного дослідження;	Модуль 1: 1-6 Модуль 2: 1-3 Модуль 3: 1-2
	Вміння налагоджувати взаємодію з особами з посттравматичним стресовим розладом;	Модуль 3: 1-2
	Здатність розрізняти невербальні прояви спілкування та ефективно будувати процес комунікації;	Модуль 2: 1-3 Модуль 3: 1-2

3. Результати навчання за дисципліною.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинні:

- здійснювати пошук, аналіз та оброблення інформації для розв'язання професійних завдань. **(PH-1)**;
- розв'язувати типові задачі в професійній діяльності. **(PH-3)**;
- застосовувати інформаційні ресурси та методики оцінки поведінки чи діяльності індивідів і соціальних груп. **(PH-4)**;
- визначати зміст і види співпраці з представниками різних професій, груп, громад у професійній діяльності **(PH-13)**;
- планувати, аналізувати, контролювати й оцінювати власну роботу і роботу інших осіб у спеціалізованому контексті **(PH-14)**;
- знати основи вікової психології, психологічних процесів, психічних станів, психологічних якостей особистості, основ соціальної психології груп і колективу **(PH-16)**;
- аналізувати соціально-психологічні процеси в малих та великих групах **(PH-19)**.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт				
	усього	Аудиторна:			
		лекції	семінарські	практична робота	самостійна робота
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Соціальна психологія як наука. Соціальна психологія спілкування					
Тема 1. Предмет, завдання та методи соціальної психології як науки.	4	2	2		
Тема 2. Особистість з погляду соціальної психології.	6	2	2		2
Тема 3. Соціально-психологічні аспекти соціалізації особистості.	4	2		2	
Тема 4. Спілкування як феномен соціальної психології.	4	2		2	
Тема 5. Спілкування як комунікативний процес.	6	2	2		2
Тема 6. Перцептивна сторона спілкування.	4	2			2
Модульний контроль	2				
Разом за змістовим модулем 1.	30*	12	6	4	6
Усього годин за семестр	30*	12	6	4	6
Змістовий модуль 2. Соціальна психологія групової взаємодії					
Тема 1. Проблема групи у соціальній психології.	4	2	2		
Тема 2. Лідерство і керівництво у малих групах.	6	2		2	2
Тема 3. Проблема прийняття групового рішення. Психологія групової діяльності.	6	2	2		2
Модульний контроль	2				
Разом за змістовим модулем 2.	18*	6	4	2	4
Змістовий модуль 3. Психологія великих соціальних груп і масових явищ під час воєнного стану					
Тема 1. Соціально-психологічні особливості великих соціальних груп під час воєнного стану.	6	2	2		2
Тема 2. Особливості посттравматичного стресового розладу військовослужбовців, ВПО та інших осіб.	4	2		2	
Модульний контроль	2				
Разом за змістовим модулем 3.	12*	4	2	2	2
Підготовка і складання підсумкового контролю	30				
Усього годин за семестр	30*	10	6	4	6
Усього годин за курс	90*	22	12	8	12

* 3 урахуванням модульних контрольних робіт (6 годин)

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Соціальна психологія як наука.

Тема 1. Предмет, завдання та методи соціальної психології як науки. 2(год).

Предмет соціальної психології. Передумови виникнення соціальної психології як самостійної наукової галузі. Перші соціально-психологічні теорії. Розвиток зарубіжної соціальної психології. Експериментально-прикладний період розвитку соціальної психології. Експериментальний етап у розвитку соціальної психології. Розвиток вітчизняної соціальної психології: радянська доба та період незалежності. Сучасний стан розвитку світової та вітчизняної соціальної психології. Проблематика та основні напрямки досліджень соціальної психології. Завдання соціальної психології.

Функції соціальної психології: методологічна; теоретико-пізнавальна; прикладна. Структура соціальної психології. Сфери застосування соціально психологічних знань. Зв'язок соціальної психології з іншими науками. Проблеми і перспективи розвитку соціальної психології.

Теоретичні та емпіричні методи наукового дослідження. Методи збору та обробки інформації. Спостереження і експеримент. Опитувальні техніки (анкетування, інтерв'ю та ін.) в роботі психолога. Об'єктивні, суб'єктивні та проєктивні методи дослідження. Тести, особливості застосування тестів на практиці. Проєктивні методи та можливості їх застосування в практичній роботі. Аналіз продуктів діяльності. Тренінги, рольові ігри та соціометрія.

Ключові слова. Соціальна психологія, методологія, соціальні відносини, соціальна поведінка, соціально-психологічна реальність, соціальна психіка, теорія психології народів, теорія психології мас, теорія соціальних інстинктів, біхевіоризм, психоаналіз, гештальтизм, когнітивізм, інтераціоналізм, метод, методика, техніка, основні і допоміжні методи, спостереження, бесіда, опитувальні техніки, анкета і анкетування, тести.

Семінарське заняття 1. Предмет, завдання та методи соціальної психології як науки.

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5, 6. *Додаткова література:* 2,4, 5, 7, 8, 9, 11, 13, 14.

Тема 2. Особистість з погляду соціальної психології. 2(год).

Поняття особистості. Специфіка постановки проблеми особистості в соціальній психології. Соціально-психологічна природа особистості. Взаємозв'язок соціального та індивідуального в особистості. Біологічні та соціальні чинники розвитку особистості.

Соціально-психологічна структура особистості (за А.В.Петровським, К.К.Платоновим). Соціально-психологічний тип особистості. Соціальна зрілість особистості. Загальна характеристика соціально-психологічних теорій особистості.

Аналіз зарубіжних психологічних теорій особистості. Порівняльна характеристика основних моделей особистості. Основні напрямки дослідження особистості у вітчизняній психологічній науці.

Ключові слова. Індивід, індивідуальність, особистість, активність особистості, соціально-психологічна компетентність особистості, система конструктів, система рис, система особистісних смислів,, «Я-концепція», самооцінка, самоконтроль.

Семінарське заняття 2. Особистість з погляду соціальної психології. 2(год).

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5, 6. *Додаткова література:* 2, 6, 9, 11, 13, 14, 15.

Тема 3. Соціально-психологічні аспекти соціалізації особистості. Проблема соціальної установки. 2(год).

Поняття соціалізації особистості. Огляд теоретичних концепцій соціалізації особистості. Етапи соціалізації особистості. Вікові особливості соціалізації особистості. Функції соціалізації. Форми соціалізації. Сфери та інститути соціалізації. Механізми соціалізації.

Засоби соціалізації особистості. Моделі соціалізації особистості. Особливості соціалізації особистості в сучасних умовах. Проблема асоціалізації та соціальної дезадаптації особистості.

Соціальний статус як показник становища особистості у суспільстві. Соціальна позиція та її вплив на поведінку особистості. Установка як елемент соціальної позиції.

Поняття соціальної установки. Структура соціальної установки. Функції соціальної установки в регуляції соціальної поведінки особистості. Поняття соціальної ролі та соціальної функції особистості.

Ключові слова. Соціалізація, десоціалізація, ресоціалізація, наслідування, навіювання, переконання, рефлексія, ідентифікація, соціальна фасилітація, конформність, гендер, соціальний статус, престиж, соціальна позиція, соціальна роль, соціальний ранг.

Практична робота 1. Соціально-психологічні аспекти соціалізації особистості. Проблема соціальної установки. (2год)

Основна література: 1, 2, 3, 4. *Додаткова література:* 2, 3, 7, 9, 11, 12, 13, 14.

Тема 4. Спілкування як феномен соціальної психології. 2(год).

Поняття спілкування у соціальній психології. Загальна характеристика спілкування. Спілкування у структурі соціальних і міжособистісних стосунків. Розвиток спілкування в онтогенезі. Потреба у спілкуванні, потреба в усамітненні. Взаємозв'язок спілкування і діяльності. Спілкування та комунікація.

Різні підходи до визначення структури спілкування. Перцептивний, комунікативний, інтерактивний компонент спілкування. Структура спілкування. Види спілкування. Рівні спілкування: макрорівень, мезарівень, мікрорівень. Функції спілкування: інформаційно-комунікативна, регуляційно-комунікативна, афективно-

комунікативна. Типи міжособистісного спілкування. Ообмеження спілкування. Застосування маніпулятивних тактик у міжособистісному і діловому спілкуванні. Особливості спілкування у сучасному світі.

Ключові слова. Спілкування, комунікація, перцептивний, комунікативний, інтерактивний компоненти спілкування, імперативний, маніпулятивний, діалогічний типи спілкування, макрорівень, мезарівень, мікрорівень.

Практична робота 2. Спілкування як феномен соціальної психології. 2(год).

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5 ,6. *Додаткова література:* 3, 4, 5, 7, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16.

Тема 5. Спілкування як комунікативний процес. 2(год).

Функції комунікативного аспекту спілкування. Зміст, види і форми комунікації. Характеристика компонентів комунікативного простору (суб'єкти комунікації, спільна комунікативна дія, зворотний зв'язок, спільне інформаційне поле, механізми і феномени, що гальмують чи сприяють взаєморозумінню, налагодження діалогічних відносин). Ефективність обміну інформацією.

Психологічні особливості вербальної комунікації. Вербальні засоби спілкування. Культура говоріння. Уміння слухання. Невербальні засоби спілкування: оптико-кінетичні, паралінгвістичні, екстралінгвістичні, просторово-часові. Зони міжособистісного спілкування. Чинники, які впливають на правильне трактування невербальної комунікації.

Ключові слова. Комунікація, монолог, діалогічне спілкування, міжособистісний простір, вербальні засоби спілкування, невербальні засоби спілкування, візуальний контакт, комунікативні бар'єри.

Семінарське заняття 3. Спілкування як комунікативний процес. 2(год).

Основна література: 1, 2, 3, 4. *Додаткова література:* 2, 4, 5, 6, 10, 11, 13.

Тема 6. Перцептивна сторона спілкування. 2(год).

Поняття та зміст соціальної перцепції. Функції соціальної перцепції. Залежність сприймання від індивідуальних, статево-рольових, вікових, професійних особливостей характеристик суб'єкта сприймання. Аперцепція. Механізми взаєморозуміння: ідентифікація, емпатія, атракція, рефлексія, каузальна атрибуція. Пізнавальний, моральний, комунікативний егоцентризм. Бар'єри взаєморозуміння: естетичний, інтелектуальний, моральний, емоційний, Соціальний. Природа та види соціальних стереотипів.

Механізми сприймання. Механізм проєкції. Ефект первинності. Ефект новизни. Ефект ореолу. Ефект пріоритету. Ефект поблажливості. Типові схеми формування першого враження. Роль емпатії та емоцій в міжособистісному спілкуванні. Феномен ідентифікації у спілкуванні. Природа перцептивних здібностей.

Ключові слова. Соціальна перцепції, аперцепція, ідентифікація, емпатія, атракція, рефлексія, каузальна атрибуція, соціальні стереотипи, ефект первинності, ефект новизни, ефект ореолу.

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5, 6. *Додаткова література:* 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 13.

Змістовний модуль 2. Соціальна психологія груп.

Тема 1. Проблема групи у соціальній психології. 2(год).

Група як основний інститут соціалізації та реалізації міжособистісного спілкування. Співвідношення змісту понять «соціальна спільнота», «соціальна страта» та «соціальна група». Історія наукового дослідження соціальних груп. Сутність соціально-психологічного підходу до вивчення групи. Поняття соціальної групи. Ознаки та психологічні характеристики групи.

Функції групи: соціалізація, інструментальна, експресивна, підтримуюча та ін. Поняття санкцій та соціального контролю в соціальній групі. Класифікація груп в соціальній психології.

Ключові слова.

Соціальна група. композиція групи. зовнішня організація групи, внутрішня організація групи, групові норми, групові цінності, «ми-почуття», групові атрибути, групові процеси, групові ролі, соціальний статус, групові очікування (експектації), умовна група, реальна група, велика група, мала група, організована група, стихійна (неорганізована) група, дифузна група, асоціація, кооперація.

Семінар 4. Проблема групи у соціальній психології. 2(год).

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 1, 2, 3, 5, 6, 8, 10.

Тема 2. Лідерство і керівництво у малих групах. 2(год).

Проблема управління соціальних груп. Поняття про лідерство та керівництво як персоніфіковані форми управління соціальних груп. Теорії походження лідерства і керівництва.

Лідерство та керівництво: єдність і розходження. Функції керівника. Стиль керівництва і проблеми ефективності групової діяльності. Характеристика стилів керівництва. Моделі типології лідерства. Індивідуально-психологічні характеристики керівника як чинник ефективного управління. Здібності керівника. Відмінності між лідером і керівником.

Ключові слова. Лідер, лідерство, керівник, авторитарний стиль, ліберальний стиль, демократичний стиль, харизматичний лідер, теорії лідерства, якості лідера та керівника.

Практична робота 3. Лідерство і керівництво у малих групах. 2(год).

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5, 6. *Додаткова література:* 3, 5, 7, 8, 10, 14, 15, 16, 17.

Тема 3. Проблема прийняття групового рішення. Психологія групової діяльності. 2(год).

Динамічні процеси в малій групі. Визначення поняття «групова динаміка». Прийняття групового рішення: прийняття рішення як теоретична проблема, прийняття рішення як практична проблема. Механізми розвитку (ідеосинкразійний кредит лідера; нормативний вплив меншості; внутрігруповий конфлікт; ефекти поляризації і зсуву до ризику).

Механізми стабілізації (конформність; сумісність і спрацьованість; згуртованість). Нормативний вплив у групі: вплив норм групової більшості, вплив норм меншості.

Ключові слова. Групова динаміка; групова згуртованість; феномен групового мислення («Group-think»); групова поляризація; феномен «зсуву до ризику»; міжособистісна сумісність; групова динаміка; інтераціоналізм, ідеосинкразійний кредит лідера; нормативний вплив меншості; внутрігруповий конфлікт; ефекти поляризації і зсуву до ризику, конформність; сумісність і спрацьованість; згуртованість.

Семінарське заняття 5. Проблема прийняття групового рішення. Психологія групової діяльності. 2(год).

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5, 6. *Додаткова література:* 1, 4, 6, 7, 8, 12, 14.

Змістовний модуль 3. Психологія великих соціальних груп і масових явищ під час воєнного стану.

Тема 1. Соціально-психологічні особливості великих соціальних груп під час воєнного стану. 2(год).

Психологічні характеристики великих соціальних груп та спільностей. Структура психології соціальних груп. Класифікація великих груп. Поділ великих групи на випадкові, стихійно сформовані і стійкі, довготривалі за своїм існуванням. Воєнний стан та його вплив на соціальні групи та масові явища. Психологічні особливості організованих та неорганізованих соціальних груп під час воєнного стану. Методи дослідження психології великих соціальних груп.

Ключові слова. Маса, публіка, аудиторія, натовп, клас, соціальна страта, етнос, воєнний стан, національний характер, національна свідомість, менталітет, національні стереотипи, етноцетризм.

Семінарське заняття 5. Соціально-психологічні особливості великих соціальних груп під час воєнного стану. 2(год).

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5, 6. *Додаткова література:* 1, 3, 4, 5,6, 7, 9, 10, 11, 18, 19, 21.

Тема 2. Особливості посттравматичного стресового розладу військовослужбовців, ВПО та інших осіб. (2год)

Посттравматичний стресовий розлад та його особливості. Ознаки та характеристика ПТСР. Психологічні особливості військовослужбовців, ВПО, волонтерів, жителів окупованих територій та інших осіб з ПТСР.

Ключові слова. Посттравматичний стресовий розлад, військовослужбовець, внутрішньо переміщена особа, жителі окупованих територій, окупація, травматизація, воєнний стан.

Практична робота 4. Особливості посттравматичного стресового розладу військовослужбовців, ВПО та інших осіб. (2год)

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5, 6. *Додаткова література:* 1, 3, 4, 5,6, 7, 9, 10, 11, 18, 19, 21.

6. Контроль навчальних досягнень.

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів.

Вид діяльності студента	максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль I		Модуль II		Модуль III	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	6	6	3	3	2	2
Відвідування семінарів	1	3	3	2	2	1	1
Відвідування практичних занять	1	2	2	1	1	1	1
Робота на семінарському занятті	10	3	30	2	20	1	10
Робота на практичному занятті	10	2	20	1	10	1	10
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	2	10	1	5
Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25	1	25
Разом		-	101	-	71	-	54
Максимальна кількість балів: 226							
Розрахунок коефіцієнта: 3,8							

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання.

Самостійна робота студентів є складовою навчального процесу, важливим чинником, який формує вміння навчатися, сприяє активізації засвоєння студентом знань.

Самостійна робота включає опрацювання даних питань та їх конспектування.

Змістовний модуль 1. Соціальна психологія як наука.

Тема 2. Особистість з погляду соціальної психології.

1. Проаналізуйте поняття соціального статусу і соціальної ролі, як моделі поведінки.
2. Прокоментуйте експеримент Ф. Зімбардо з приводу впливу соціальної ролі на ідентичність особистості

Тема 5. Спілкування як комунікативний процес.

1. Опишіть комунікативні бар'єри та способи їх подолання.
2. Проведіть дослідження рівня розвитку комунікативних здібностей особистості (модифікація методики КОЗ-1, автори Синявський В.В., Федоришин Б.О.)

Тема 6. Перцептивна сторона спілкування.

1. Опишіть психологічні теорії, які пояснюють внутрішні механізми міжособистісної взаємодії (теорія обміну, психоаналітичний підхід, концепція символічного інтеракціонізму,).
2. Охарактеризуйте механізми міжособистісного сприйняття: «ідентифікація», «емпатія», «рефлексія», «каузальна атрибуція», «стереотипізація».

Змістовний модуль 2. Соціальна психологія груп.

Тема 2. Лідерство і керівництво у малих групах.

1. Соціально-психологічний портрет сучасного керівника (лідера): образ керівника (лідера) у суспільній свідомості сучасного суспільства.
2. Проведіть дослідження, визначивши індекс групової згуртованості за методикою Сішора.

Тема 3. Проблема прийняття групового рішення. Психологія групової діяльності.

1. Опишіть феномен огруплення мислення та охарактеризуйте його вплив на прийняття групових рішень.
2. Розкрийте суть конформізму (нонконформізму) як соціально-психологічного явища у групі.

Змістовний модуль 3. Психологія великих соціальних груп і масових явищ під час воєнного стану.

Тема 1. Соціально-психологічні особливості великих соціальних груп під час воєнного стану.

1. Проаналізуйте класифікацію великих груп, запропоновану В. Е. Семеновим.
2. Розкрийте поняття класу як велику соціальну групу.
3. Опишіть особливості великих соціальних груп під час воєнного стану.

Загальні критерії оцінювання самостійної роботи студентів.

Самостійна робота студентів включає опрацювання даних питань та їх конспектування. Оцінювання за тему здійснюється за 5-бальною шкалою. При оцінюванні студента за тему враховується опрацювання ним усіх питань з даної теми. При визначенні кількості балів за тему викладач керується такими критеріями:

Оцінка	Критерії оцінювання
5	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Студент здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал. Практичне завдання виконане правильно, як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом.
4	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Студент виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати і робити висновки. У відповідях допущені несуттєві помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене ставлення слухача до фактів.
3	Студент у цілому оволодів суттю питань з даної теми, намагається аналізувати факти й події, робити висновки, але дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні матеріалу. У практичних завданнях припущені несуттєві помилки.
2	Оцінюється завдання, що містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу. Студент виявив неспроможність висвітлити питання чи питання висвітлені неправильно, безсистемно, з грубими помилками, відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення.
1	Оцінюється завдання, що містять знання у формі окремих фактів, елементарних уявлень, що відтворюють незначну частину навчального матеріалу, володіють окремими видами умінь на рівні копіювання зразка, виконання певної навчальної дії.

6.3. Критерії оцінювання виконання практичних, лабораторних робіт та відповіді на семінарському занятті

Критерії оцінювання за 10 бальною шкалою

Кількість балів	Значення оцінки (характеристика відповіді)
10	Відмінний рівень виконання завдань/відповідь повна, вичерпна й достатньо обґрунтована з, можливими, незначними недоліками
9	Достатньо високий рівень виконання завдань/відповідь без суттєвих (грубих) помилок, але не містить повних обґрунтувань
8	В цілому добрий рівень виконання завдань/відповідь містить незначну кількість несуттєвих помилок
7	Посередній рівень виконання завдань/відповідь містить значну кількість недоліків та/або незначну кількість помилок
5-6	Мінімально допустимий рівень виконання завдань, містить недоліки та помилки/відповідь неповна, що характеризується—недостатньою обґрунтованістю, фрагментарністю, наявністю недоліків та помилок

3-4	Незадовільний рівень виконання завдань/відповіді, що виявляється у формальному запам'ятанні деяких понять і фактів, без належного їх розуміння, нездатності застосувати такі знання при вирішенні завдань
1-2	Незадовільний рівень виконання завдань/відповіді, що виявляється у неспроможності відтворити означення базових понять, положень, невмінні їх застосувати або виконання завдань/відповідь розпочата чи взагалі відсутня.

6.4. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульний контроль проводиться за навчальним матеріалом окремих модулів після завершення лекційних і семінарських занять в письмовій формі. Тривалість проведення письмового модульного контролю становить 2 академічні години.

Модульний контроль проводиться в письмовій формі і містить 25 різних за формою тестів. За кожну правильну відповідь на одне тестове завдання виставляється 1 бал, за неправильну відповідь – 0 балів. Максимальна кількість балів за виконання роботи – 25.

6.5. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Семестровий контроль з дисципліни проводиться відповідно до навчального плану у вигляді екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу. Контроль навчальної діяльності студентів здійснюється за допомогою рейтингової системи оцінювання за 100-бальною шкалою.

Зарахування балів здійснюється за результатами поточного і модульного контролю якості знань студента протягом навчального року, якщо він виконав всі види навчальної роботи, передбачені навчальною програмою, без порушення встановлених термінів, успішно пройшов модульний контроль і набрав кількість балів, яка відповідає позитивній підсумковій семестровій модульній оцінці в діапазоні від 1 до 60 балів (включно), а результати підсумкового контролю (іспиту) оцінюються від 1 до 40 балів (включно). Підсумковий бал за екзамен складається з суми балів за виконання всіх завдань таким чином: завдання в питаннях від 1 до 30 – 1 бал; завдання в питаннях від 31 до 35 – 2 бали; максимальна кількість балів – 40 балів.

6.6. Орієнтований перелік питань для семестрового контролю.

1. Охарактеризуйте методи дослідження в соціальній психології.
2. Дайте визначення поняття групи в соціальній психології.
3. Дайте загальну характеристику та класифікацію великих соціальних груп.
4. Охарактеризуйте особливості розвитку вітчизняної соціальної психології
5. Вкажіть соціально-психологічні параметри, характеристики та ознаки малої групи.
6. Вкажіть особливості взаємозв'язків соціальної психології з іншими галузями знання.
7. Розкрийте психологічні особливості вербальної комунікації.
8. Проаналізуйте динамічні характеристики малої соціальної групи.
9. Охарактеризуйте психологічні особливості невербальної комунікації.
10. Вкажіть причини виникнення конфліктів. Охарактеризуйте типологію конфліктів.
11. Вкажіть основні функції соціальної психології.
12. Опишіть перцептивні механізми та ефекти спілкування.
13. Дайте визначення предмету соціальної психології, охарактеризуйте основні етапи її розвитку.
14. Розкрийте сутність поняття «аттитюд» і «реальна поведінка». (Парадокс Р. Лапієра).
15. Охарактеризуйте особливості впливу норм групової більшості. (Експериментальні дослідження С.Аша, М.Шерифа, С.Мілграма).
16. Вкажіть причини та особливості виникнення паніки як масового явища.
17. Визначте структурні елементи соціальної установки за М. Смітом.
18. Опишіть психологічні особливості масових явищ.
19. Розкрийте сутність соціальної установки.
20. Проаналізуйте види і структурні характеристики малої групи.
21. Охарактеризуйте психологічні особливості етнічних груп.
22. Розкрийте сутність поняття: «індивід», «особистість» та «індивідуальність».
23. Вкажіть основні підходи та напрями у вивченні малої групи.
24. Охарактеризуйте психологію соціальних класів.
25. Проаналізуйте поняття особистості з погляду соціальної психології.
26. Розкрийте сутнісні ознаки малої соціальної групи.
27. Охарактеризуйте класифікацію великих соціальних груп.
28. Вкажіть соціально-психологічні ознаки групи та їх класифікацію.
29. Дайте визначення поняття великої соціальної групи та вкажіть її основні ознаки.
30. Охарактеризуйте навіювання як вид психологічного впливу.
31. Вкажіть функції спілкування Охарактеризуйте види спілкування.
32. Охарактеризуйте зараження як вид психологічного впливу.
33. Вкажіть основні характеристики спілкування.
34. Розкрийте сутність теорій походження лідерства.
35. Охарактеризуйте стратегії конфліктного спілкування. Вкажіть причини та шляхи подолання групових конфліктів.

36. Охарактеризуйте стилі поведінки в конфліктній ситуації.
37. Розкрийте зміст поняття спілкування як феномену соціальної психології.
38. Охарактеризуйте основні стилі спілкування.
39. Дайте характеристику теоріям та стилям лідерства.
40. Дайте психологічну характеристику натовпу та його видів; вкажіть особливості натовпу.
41. Проаналізуйте особливості керівництва і лідерства у групі.
42. Розкрийте психологічні особливості великих стихійних груп під час воєнного стану.
43. Опишіть основні види комунікативних бар'єрів.
44. Дайте характеристику психологічним особливостям етнічних груп.
45. Розкрийте сутність поняття «соціальна фасилітація та інгібіція» та особливості впливу групи на особистість.
46. Розкрийте особливості ПТСР, його ознаки, симптоматику, наслідки та шляхи лікування.

6.6. Шкала відповідності оцінок.

Рейтин- гова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична карта дисципліни «Соціальна психологія».

Разом: 90 год, лекції – 22 год, семінарські заняття – 12 год, практичні заняття – 8 год, модульний контроль – 6 год., самостійна робота – 12 год, підготовка і складання підсумкового контролю – 30 год.

Тиждень	Змістовий модуль I.						Змістовий модуль II.			Змістовий модуль III.	
Модулі	Соціальна психологія як наука. Соціальна психологія спілкування						Соціальна психологія групової взаємодії			Психологія великих соціальних груп і масових явищ під час воєнного стану.	
Назва модуля	Соціальна психологія як наука. Соціальна психологія спілкування						Соціальна психологія групової взаємодії			Психологія великих соціальних груп і масових явищ під час воєнного стану.	
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Дати											
Теми лекцій	Предмет завдання та методи соціальної психології як науки.	Особистість з погляду соціальної психології. Соціально-психологічні теорії особистості.	Соціально-психологічні аспекти соціалізації особистості. Проблема соціальної установки.	Спілкування як феномен соціальної психології.	Спілкування як комунікативний процес.	Перцептивна сторона спілкування.	Проблема групи у соціальній психології.	Лідерство і керівництво у малих групах.	Проблема прийняття групового рішення. Психологія групової діяльності.	Соціально-психологічні особливості великих соціальних груп під час воєнного стану.	Особливості посттравматичного стресового розладу військовослужбовців, ВПО та інших осіб.
Теми семінарських і практичних занять	Предмет та завдання соціальної психології як науки.	Особистість з погляду соціальної психології. Соціально-психологічні теорії особистості.	Соціально-психологічні аспекти соціалізації особистості. Проблема соціальної установки.	Спілкування як феномен соціальної психології.	Спілкування як комунікативний процес.		Проблема групи у соціальній психології.	Лідерство і керівництво у малих групах.	Проблема прийняття групового рішення. Психологія групової діяльності.	Соціально-психологічні особливості великих соціальних груп під час воєнного стану.	Особливості посттравматичного стресового розладу військовослужбовців, ВПО та інших осіб.
Самост. роб.		5 балів			5 балів	5 балів		5 балів	5 балів	5 балів	
Види поточного контролю	Модульний контрольна робота 1						Модульна контрольна робота 2			Модульна контрольна робота 3	
Підсумковий контроль	Екзамен										

8. Рекомендовані джерела.

Основна (базова) література:

1. Ануфрієва Н. М. Соціальна психологія: навч. посіб. для студентів ВНЗ / Н.М. Ануфрієва, Т. М. Зелінська, Н. О. Єрмакова. Київ: Каравела, 2021. 370 с.
2. Поліщук В.М. Соціальна психологія. Навчальний посібник. Суми: ТОВ «ВТД «Університетська книга», 2021 217с.
3. Соціальна психологія: навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра / Н. Ю. Воляннюк, Г. В. Ложкін, О. В. Винославська, І. О. Блохіна, М. О. Кононець, О. В. Москаленко, О. І. Боковець, Б. В. Андрійцев; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 254 с.
4. Ставицька С. О. Соціальна психологія: практикум: навч. посіб. / С. О. Ставицька, В. В. Волошина. Київ: Каравела, 2021. 320 с.
5. Слюсаревський М. М., Хазратова Н. В. Соціальна психологія. Навчальний посібник. Львів: Львівська політехніка. 2020. 352 с.
6. Темрук О.В. Соціальна психологія: Практикум. Навч. посібник. Київ: Каравела, 2021. 280 с.

Додаткова література:

1. Алгоритми діяльності працівників психологічної служби: Т. 1 / авт. кол. за заг. ред. В. Г. Панка. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2019. 138 с.
2. Алгоритми діяльності працівників психологічної служби: Т. 2 / авт. кол. за заг. ред. В. Г. Панка. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2020. 106 с
3. Бондаренко Л.О., Велічко А.В., Жданова І.В. Психологічні аспекти інформаційного впливу під час воєнних дій в Україні. Габіус: науковий журнал. Випуск 41. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 222-226. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/3a32b572-5e94-4896-ba9c-2f98ab6e7a99/content>
4. Групові форми роботи в системі психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій (досвід упровадження) / [авт. кол. В. В. Байдик, Ю. С. Бондарук, Ю. П. Гопкало, Т. Б. Гніда, І. О. Корнієнко, Н. В. Лунченко, Ю. А. Луценко, Р. А. Мороз, І. І. Ткачук] ; заг. ред. В. Г. Панка, І. І. Ткачук. Київ: Ніка-Центр, 2020. 122 с.
5. Діденко М.М., Зелінська О.В. Інформаційно-психологічний вплив на людей під час війни. Вісник студентського наукового товариства Донецького

- національного університету імені Василя Стуса. Випуск 14. Том 1. Вінниця, 2022. С. 211-214. URL: <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/12102>
6. Діяльність психологічної служби закладу освіти в умовах воєнного стану: поради / Інститут післядипломної освіти Університету Грінченка. 2022. 25 с.
  7. Долинська Л. В. Психологія конфлікту: навч. посіб. / Л.В. Долинська, Л.П. Матяш-Заяц. Київ: Каравела, 2021. 304 с.
  8. Зелінська Т. М. Практикум із соціальної психології: Навч. посібн. Рек. МОНУ / Т.М. Зелінська. Київ: Каравела, 2019. 232с.
  9. Консультування в системі психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій/ авт. кол.; заг. ред. В. Г. Панок, І. І. Ткачук. Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2019. -144 с.
  10. Конфлікти в освітньому середовищі: діагностика та практика вирішення : навчально-методичний посібник. / Гарькавець С. О., Волченко Л. П. Харків: Друкарня Мадрид, 2020. 91 с.
  11. Лазоренко Б. Парадоксальна інтенція: європейський та український досвід опанування посттравматичних стресових станів в умовах російсько-української війни. Виклики сучасної психологічної науки країн Єс: перспективи інтеграції українського досвіду [збірник тез методологічного семінару лабораторії методології і теорії психології Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України]. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. 2022. С. 37-40. URL: [https://lib.iitta.gov.ua/732124/1/%D0%A2%D0%95%D0%97%D0%98_%D0%94%D0%9E%D0%9F%D0%9E%D0%92%D0%86%D0%94%D0%95%D0%99_26_09%20\(1\).pdf#page=37](https://lib.iitta.gov.ua/732124/1/%D0%A2%D0%95%D0%97%D0%98_%D0%94%D0%9E%D0%9F%D0%9E%D0%92%D0%86%D0%94%D0%95%D0%99_26_09%20(1).pdf#page=37)
  12. Олійник Ю.О., Романів А.С., Параняк Н.М. Домедична психологічна допомога в умовах війни. Габіус: науковий журнал. Випуск 37. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 174-179. URL: <https://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/31480/1/%d0%93%d0%b0%d0%b1%d1%96%d1%82%d1%83%d1%81%201.pdf>
  13. Психологічна безпека освітнього середовища: навчально-методичний посібник/упоряд.: В. В. Байдик, Н. О. Столбун. Харків: Друкарня Мадрид, 2019. 100 с.
  14. Психосоціальна підтримка учасників освітнього процесу. Навчально-методичний посібник./ Андрєєнкова В. Л., Войцях Т. В., Гриців І. П., Мельничук В. О., Сабліна Н. О., Флярковська О. В., Харківська Т. А. Київ 2023. 149 с.
  15. Роберт Б. Чалдіні. Психологія впливу-2. Наука & практика. Роберт Б. Чалдіні. Видавництво: Клуб Сімейного Дозвілля. 2021. 400 с.
  16. Розвивальні програми (з досвіду роботи працівників психологічної служби системи освіти Кіровоградської області). Збірник матеріалів / уклад. В.

- Чебоненко, Н. Дзюбас, О. Заболотня. Кропивницький: КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2021. 44 с.
17. Соціальна психологія: методичні рекомендації / уклад. І. П. Шевякова; ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». Старобільськ, 2019. 80 с.
  18. Субашкевич І.Р., Шпагін А.Д. Дослідження соціально-психологічних настроїв українців в період війни. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Психологія. Том 33 (72) № 2 2022. Тернопіль, 2022. URL: http://www.psych.vernadskyjournals.in.ua/journal/2_2022/19.pdf
  19. Технології психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій (з досвіду роботи) / авт. кол: В. В. Байдик, Ю. С. Бондарук, Ю. П. Гопкало, Т. Б. Гніда, І. О. Корнієнко, Н. В. Лунченко, Ю. А. Луценко, Р. А. Мороз, І. І. Ткачук; за наук. ред. В. Г. Панка, І. І. Ткачук. Київ: Ніка-Центр, 2021. 118 с.
  20. Титаренко Т.М. Сучасна психологія особистості. Навч. пос. 2-ге вид. Рек. МОНУ Київ: Каравела, 2021. 336 с.
  21. Яцина О.Ф. Вплив війни на психічне здоров'я: ознаки травматизації психіки дітей та підлітків. Журнал: Наукові перспективи. № 7(25) 2022. Київ, 2022. С. 554-567. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/43260/1/2111-%d0%a2%d0%b5%d0%ba%d1%81%d1%82%20%d1%81%d1%82%d0%b0%d1%82%d1%82%d1%96-2119-1-10-20220730.pdf>